گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۳۴۲۶۵
پنج شنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۵ ۱۵:۴۴

ذخایر مس و عناصر نادر خاکی پاکستان توجه واشنگتن را به خود جلب کرد

پاکستان در یک کمربند زمین‌شناسی قرار گرفته که از آسیای مرکزی آغاز شده، از افغانستان عبور می‌کند و تا غرب چین ادامه می‌یابد. ذخایر مس، طلا، عناصر نادر خاکی و مواد معدنی صنعتی بر اهمیت پاکستان برای تامین زنجیره‌های تامین مواد معدنی دنیا افزوده است.

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی معدن پیشرو؛ پاکستان در یک کمربند زمین‌شناسی قرار گرفته که از آسیای مرکزی آغاز شده، از افغانستان عبور می‌کند و تا غرب چین ادامه می‌یابد. ذخایر مس، طلا، عناصر نادر خاکی و مواد معدنی صنعتی بر اهمیت پاکستان برای تامین زنجیره‌های تامین مواد معدنی دنیا افزوده است. با وجود این پاکستان از منظر زیرساخت‌های لجستیک و فناوری بسیار عقب است

. در این میان نبود ثبات امنیتی در طول سال‌های گذشته مانع جذب سرمایه جدی خارجی به بخش معادن پاکستان شده است. البته چین در طول سال‌های گذشته نقش جدی برای بهره‌مندی از ذخایر معدنی چین بر عهده گرفته است.

در همین‌حال شاهد جذب سرمایه خارجی از سوی عربستان سعودی در این کشور هستیم. همزمان حضور دوباره دونالد ترامپ در کاخ سفید نیز احتمال توسعه روابط همکاری معدنی میان آمریکا و پاکستان را تقویت کرده است. هرچند برخی کارشناسان معتقدند این همکاری نباید به منافع اقتصادی چین در پاکستان، ضربه بزند.

رقابت ابرقدرت‌ها در پاکستان

چندی پیش خبرگزاری سی‌ان‌ان گزارشی از ذخایر قابل‌توجه معدنی در پاکستان منتشر کرد، بر اساس این گزارش در سال۲۰۲۵ کشور چین معادل ۲۲هزار تن مس از معدن مس «محمد خیل» پاکستان استخراج و به چین منتقل کرد

. در یکی از استان‌های پاکستان، معدن مس دیگری قرار دارد که به گفته منابع پاکستانی از ظرفیت تولید معادل یک‌پنجم مصرف سالانه مس آمریکا برخوردار است. این چشم‌انداز برای دولت واشنگتن که تشنه منابع معدنی است، بسیار جذاب است. در همین‌حال پاکستان می‌گوید حدود ۸تریلیون دلار ذخیره معدنی مس، لیتیوم، کبالت، طلا، آنتیموان و سایر مواد معدنی حیاتی دارد. به اعتقاد بسیاری از کارشناسان این ادعا، تسهیل روابط میان پاکستان و ایالات متحده را تقویت کرده است.

البته گنجی که پاکستان ادعا می‌کند روی آن نشسته است، در مناطق مرزی واقع شده که توسط شورش‌های نظامی برای دهه‌ها ویران شده است.

در حال حاضر بیش از ۹۰ درصد از تولید جهانی عناصر خاکی کمیاب تصفیه‌شده توسط چین کنترل می‌شود. این انحصار بر عناصر خاکی کمیاب و فرآوری آنها به قدرتمندترین ابزار پکن در جنگ تجاری با ایالات متحده تبدیل شده است. در این میان رئیس‌جمهور ایالات متحده در اولین سال ریاست جمهوری خود، توافق‌نامه‌هایی را با استرالیا، کامبوج و تایلند برای دسترسی مطمئن ایالات متحده به مواد معدنی حیاتی در آینده امضا کرد.

اکنون به‌نظر می‌رسد که پاکستان قرار است به منبع دیگری برای تامین این عناصر خاکی برای آمریکا بدل شود. شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، و فیلد مارشال عاصم منیر، در اولین سفر مشترک خود به کاخ سفید در ماه سپتامبر۲۰۲۵، یک وسیله غیرمعمول را به همراه داشتند؛ صندوقچه‌ای حاوی گنجینه‌ای از عناصر خاکی کمیاب که به گفته آنها از خاک پاکستان استخراج شده بود.

پاکستان همچنین با تبلیغ ذخایر عظیم مس این کشور که برای کابل‌های انتقال برق به خانه‌ها، نیمه‌رساناهای توسعه هوش مصنوعی و سایر فناوری‌ها در صنعت دفاعی مورد نیاز است، توجه ترامپ را جلب کرد. به گفته کارشناسان، با دیجیتالی شدن و برقی شدن جهان، «هجومی برای مس» در حال وقوع است و انتظار می‌رود تقاضای جهانی این فلز از ۳۰میلیون تن در سال کنونی به حدود ۵۰میلیون تن تا سال ۲۰۵۰ افزایش یابد. با وجود احتمال ورود جدی آمریکا به حوزه معادن پاکستان، اسلام آباد به چین به‌عنوان متحد دیرینه خود اطمینان داده که تجارت آنها با آمریکا، آسیبی به منافع چین نخواهد رساند.

معادن؛ ابزار رونق اسلام‌آباد

کیوان جعفری‌طهرانی، فعال بخش معدن و صنایع معدنی، در گفت‌وگویی در ارزیابی ظرفیت‌های معدنی کشور پاکستان گفت: پاکستان کشوری غنی در زمینه ذخایر معدنی است، با وجود این، هنوز از ظرفیت‌های معدنی این کشور استفاده چندانی نشده است. نبود زیرساخت کافی برای توسعه بخش معدن و همچنین مسائل امنیتی حاکم بر این کشور مانع بهره‌برداری کافی از ذخایر معدنی پاکستان طی سال‌های گذشته بوده است. وی در تشریح ذخایر معدنی پاکستان گفت: ذخایر طلا (در محدوده بلوچستان)، معادن زغال‌سنگ، سنگ آهن و کرومیت (در محدوده پنجاب و بلوچستان)، سنگ‌های قیمتی و سنگ نمک صورتی از مهم‌ترین ذخایر معدنی این کشور هستند.

ذخایر متنوع، نزدیکی نسبی به بازار مصرف چین، هزینه پایین نیروی انسانی، امکان استفاده از کریدور اختصاصی چین و پاکستان و به‌ویژه با توجه به

سرمایه‌گذاری گسترده چین در بندر گوادر این کشور، از مهم‌ترین نقاط قوت برای توسعه ظرفیت‌های معدنی این کشور هستند. هرچند باید تاکید کرد که در این میان تداوم ناامنی سیاسی، فعالیت گروه‌های مسلح در این کشور، تعارضات قومی و محلی، ریسک فعالیت‌های معدنی در پاکستان را افزایش داده است.

پاشنه آشیل توسعه معادن پاکستان

جعفری‌طهرانی گفت: پاکستان در برخی مناطق در حمل‌ونقل ریلی با محدودیت مواجه است، این محدودیت در زیرساخت‌های حمل محصولات معدنی نیز به مانعی بزرگ در مسیر توسعه معادن این کشور بدل شده است. در همین‌حال باید تاکید کرد که در پاکستان نیز توسعه زنجیره معدن همگون نیست و درنتیجه استخراج و صادرات محصولات معدنی در قالب مواد خام، در اولویت این کشور است. خریدار عمده این محصولات معدنی هم تاکنون کشور چین بوده است.

جعفری‌طهرانی درخصوص فرآیند جذب سرمایه خارجی برای توسعه ظرفیت‌های معدنی پاکستان گفت: در چند سال اخیر ظرفیت‌های معدنی پاکستان به‌خصوص در بخش مس و طلا به‌طور محسوس باعث جذب سرمایه خارجی و به‌ویژه چینی‌ها شده است. در همین‌حال شرکت «باریک گلد» کانادا نیز در فعالیت‌های معدنی این کشور سرمایه‌گذاری کرده است.

در این میان چندین مورد سرمایه‌گذاری توسط بانک توسعه آسیایی و همچنین صندوق‌های سرمایه‌گذاری بین‌المللی در بخش معدن این کشور انجام شده است. عربستان سعودی نیز نسبت به ورود فعالیت‌های معدنی پاکستان علاقه‌مند بوده است. نزدیکی سیاسی و ایدئولوژی عربستان و پاکستان و سرمایه‌گذاری کلان این دو کشور در کارخانه‌های فولاد عربستان سعودی و همچنین واحدهای فولاد جدیدالتاسیس پاکستان، این همکاری را تقویت کرده است. وی افزود: پاکستان از سال۲۰۲۲ برنامه‌های جدیدی را برای فعالیت در بخش معدن آغاز کرده است.

این کشور همچنین از فعالیت‌های معدنی در برخی کشورها همچون شیلی (در حوزه مس)، استرالیا (زغال‌سنگ و سنگ آهن) و اندونزی (زغال‌سنگ) الگوبرداری می‌کند. البته در این میان همچنان محدودیت‌های لجستیک حاکم بر پاکستان و همچنین اختلافات قومی و فرقه‌ای در این کشور همچنان مانع مهمی در جذب سرمایه خارجی هستند.

جعفری‌طهرانی با اشاره به نقش چین در توسعه پاکستان افزود: در سال‌های اخیر با سرمایه‌گذاری چین، بندر گوادر پاکستان با خط راه‌آهن به طول ۳هزار کیلومتر به شهر کاشغر یا کاشی در ایالت سین‌کیانگ چین متصل شده است. در همین‌حال چین خط لوله نفت خود را از گوادر در همین مسیر احداث کرده است.

چین برنامه دارد که واردات نفت خود را از طریق خط لوله انجام دهد. این کشور همچنین در داخل سرزمین اصلی خود حدود ۶هزار کیلومتر خط لوله از غرب به شرق چین کشیده است. امنیت خط لوله و راه‌آهن یادشده در خاک پاکستان توسط ارتش چین تامین می‌شود.

جعفری‌طهرانی گفت: در جریان برگزاری دور نخست مذاکرات میان ایران و آمریکا در اسلام‌آباد، عربستان سعودی اعلام کرد که برای ساخت یک پالایشگاه به ظرفیت ۶۰۰هزار بشکه در بندر گوادر با سرمایه‌گذاری ۱۰میلیارد دلار آماده است. ۵۵ الی ۶۰درصد از هزینه احداث این واحد صنعتی را آرامکو (شرکت نفت عربستان) پرداخت می‌کند. مابقی این سرمایه نیز توسط شرکت‌های پاکستانی اما در قالب پرداخت وام از سوی عربستان انجام خواهد گرفت. در همین‌حال پروژه ساخت فرودگاه بین‌المللی در گوادر نیز در دست اجرا است.

وی افزود: در حال حاضر کشتی‌های نفتکش با ظرفیت ۲۰۰هزار تا ۲۵۰ هزار DWT پهلو می‌گیرند. قرار است با ارتقای شرایط ظرفیت پهلوگیری این کشتی‌ها به ۴۵۰ هزار DWT افزایش یابد. در همین‌حال تلاش‌هایی برای تخلیه کشتی‌های فله‌بر در این منطقه در دست اجرا است. این روند به‌خصوص در جنگ اخیر و به دنبال بروز چالش در روابط میان ایران و امارات، در دست توسعه است.

جعفری‌طهرانی درباره احتمال ورود ایالات متحده به ظرفیت‌های معدنی پاکستان و سرمایه‌گذاری گسترده در این بخش گفت: کشور چین در طول سال‌های گذشته سرمایه قابل‌توجهی را به منابع معدنی پاکستان وارد کرده است. آمریکا و چین دو ابرقدرت اصلی دنیا هستند و در طول سال‌های گذشته محدوده‌های فعالیت خود را در سطح دنیا مشخص و تفکیک کرده‌اند. در این شرایط به‌نظر می‌رسد آمریکا ورود جدی به حوزه فعالیت چین نخواهد کرد. در همین‌حال احتمالا در جریان سفر دونالد ترامپ به چین مسائلی ازجمله تعرفه‌های تجاری آمریکا و تقسیم قدرت در دنیا نیز بررسی خواهد شد.

ذخایر معدنی به جای نفت؟

جعفری‌طهرانی درخصوص شباهت‌های ایران و پاکستان برای بهره‌مندی از ذخایر معدنی گفت: این دو کشور هر دو از ذخایر قابل‌توجه معدنی برخوردار هستند، هر دو با محدودیت در سرمایه‌گذاری و تکنولوژی مواجهند، هر دو تحت ریسک‌های ژئوپلیتیک هستند و هر دو تلاش کرده‌اند از معدن برای جبران ضعف‌های ارزی و صنعتی استفاده کنند.

البته ایران بارها تلاش کرده است اقتصاد معدنی را جایگزین اقتصاد نفتی کند. وی افزود: ایران در طول سال‌های گذشته بارها با مساله تحریم و محدودیت در تعاملات بین‌المللی مواجه بوده که عملا مسیر توسعه بخش معدن و صنایع معدنی آن را دشوار کرده است. چنانچه نگاهی به تاریخچه روابط تجاری میان ایران و پاکستان بیندازیم، متوجه می‌شویم که حدود ۲۵سال پیش، پاکستان واردکننده مطرح سنگ آهن از ایران بوده اما پس از آن، این واردات محدود شده است.

در طول سال‌های گذشته در برخی برهه‌های زمانی صادرات آهن اسفنجی و حتی زغال‌سنگ به پاکستان در جریان بوده است. ولی بعد از بحران جهانی سال۲۰۰۸، صادرات بخش معدن و صنایع معدنی ایران به پاکستان محدود شد. در طول این سال‌ها تنها صادرات آهن اسفنجی به‌صورت محدود به پاکستان ادامه داشته است.